

LITUUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 18 (123)

1994 m. rugpjūtis

Trumpai apie įvykius

■ Lietuvos gydytojų sąjungos ir medikų organizacijų koordinacijos taryba kreipėsi į Seimą ir Vyriausybę, prašydama ir įpareigodama abi valdžios institucijas sveikatos apsaugai suteikti prioritetinį finansavimą, skubos tvarka priimti sveikatos draudimo ir medicinos įstatymus, pakelti medicinos darbuotojų algas iki valstybinio sektoriaus darbuotojų vidutinio atlyginimo ir kt. Gydytojams tai būtų ne mažiau kaip 1000 Lt, o seselėms - 500 Lt. Reikalaujama iki spalio 4d. pasirašyti trišalių profsąjungų, darbdavių ir Vyriausybės susitarimą. Jei nebus įvykdyti šie reikalavimai, medikai organizuos protesto akcijas ir net visuotinį streiką.

■ Lietuvos šaulių sąjungos centro valdyba pareiškimu kreipėsi į Prezidentą ir Premjerą. Šauliai susirūpinę didžėjančiu nusikalstamumu ir teisėsaugos bejėgiškumu. Negarantuojamas ne tik valstybės piliečio asmeninio turto, bet ir gyvybės saugumas. Šaulių sąjungos vadovybė ne kartą siūlė Vyriausybei, KAM ir VRM savo pagalbą viešajai tvarkai palaikyti, saugoti pasienį, kovoti su nusikaltėliais. "Už šauliškos pareigos atlikimą mes prašėme tik socialinių garantijų bei teisių tarnybos metu". Šauliai stebisi, kodėl nenorim pasinaudoti nemokama šaulių paslauga. Tarpukario Lietuvoje šauliai buvo ne tik viešąją tvarką palaikanti jėga, bet ir moralinė atsvara visoms antviusomeniškoms, o tuo labiau nusikaltėlių pasaulio apraiškoms. Matyt, DDP valdžia nedrįsta remtis šauliais dėl jų aiškaus tautiško patriotinio nusiteikimo. Kaip žinoma, komunistai nuo pat pirmųjų okupacijos dienų be pasigailėjimo pirmiausia persekojo ir naikino šaulius. Iš to galima padaryti išvadą, kad gatvės banditelių ir vagišių ižūlus siautėjimas yra dirbtinai palaikomas. Kas tuo suinteresuotas?

■ Rugpjūčio 2d. Vilniuje, Nepriklausomybės aikštėje įvyko Karo akademijos pirmosios laidos kariūnų inauguravimas karininkais. Ceremonijoje dalyvavo Respublikos Prezidentas, Krašto apsaugos ministras L. Linkevičius, kariuomenės vadas J. Andriškevičius, kiti oficialūs asmenys. Tarpukario Lietuvos karininkas devyniasdešimtmetis dimisijos pulkininkas Antanas Malionis pasveikino jaunų leitenantų būrį.

■ Lietuvos pramonininkų asociacija jungia per 800 privatizuotų ir "prichvatizuotų" akcinių bendrovų. Asociacijos viceprezidentas M. Aleliūnas, išreikšdamas akcinių bendrovų vadovų susirūpinimą dėl juos išgąsdinusio teisingumo referendumo, pasakė, kad propagandai prieš referendumą numatoma skirti po dešimt litų nuo kiekvieno dirbančio. Referendumą siekiamas sužlugdyti. Kaip žinoma, teisingumo labiausiai bijo grobystojai, sukčiautojai, nesąžiningi valdininkai ir kitokie nešvarios sąžinės, suteptomis rankomis žmonės. Šią tiesą patvirtina nesenai pasislėpusio nuo teismo verslininkų asociacijos prezidento A. Stašaičio atvejis. Lietuvos visuomenė jau gerai pažįstama francuzų politologė Fransuaza Thom rašo, kad "visas postkomunistinis Rytų "kapitalizmas" persunktas vagies psychologija ir yra gryna kriminalinio pobūdžio".

■ "Lietuvos aidas" (Nr. 151, 1994 08 04) išspausdino V. Zinkevičienės straipsnį apie energetikų "prekybą" elektros energija. "Lietuvos valstybinė energetikos sistema, kaip ir kitų Baltijos valstybių sistemos, techniškai yra integruota į buvusios Sovietų Sąjungos bendrą energetikos sistemą... ir teliuskuoja elektra po buvusių platių šalių it vanduo susiekiančiuose induose. Ten tvinkintis ritmas ir čia savo tvarką rikiuoja, o mes vis nesiryžtarne tos jungiančios bambagylės nutrauki... Juk dabar pagaminam, atiduodam ir laukiam, kol kas gražins". Bendra skola už svertur tiekta elektros energiją buvo apie 6,5 mln. dolerių, o "energetikų skolos užsieniui skaičiuojamos šimtai milijonų". Elektroenergetikų darbo užmokestis per mėnesį padidėjo net 33 procentais.

Vyriausybės reikėtų paklausti, kodėl nepadidėjo trečdaliu mokytojo, gydytojo alga ar pėsčios? Birželio mėnesį energetikų vidutinis atlyginimas buvo 746 Lt. Ar ne dėl to pakelto trečdaliu elektros energijos kainos vartotojams? Statistikos dokumentas teigia, kad elektroenergetikų vidutinis darbo užmokestis 1994m. birželio mėn. buvo 572,2 Lt (LA-94 08 10).

■ Rugpjūčio 8d. spaudos konferencijoje Seimo Opozicijos vadovas prof. V. Landsbergis kalbėjo, kad Lietuvos patyrimas 1940, 1990 ir 1991 metais "šimtų kartų geriau paaiškina mums, negu kuri nors Vakaruose, kas iš tikrujų daroma prieš Čečeniją". Propaganda ir politinis spaudimas prieš Lietuvą kartojamas tais pačiais metodais Čečenoje. Prof. V. Landsbergio nuomone, reikėtų pripažinti Čečenijos Respubliką įčeriją kaip nepriklausomą valstybę.

Spudoje pasirodė raginimų protestus dėl Čečenijos šantažavimo siusti Rusijos preidentui B. Jelcinui arba Rusijos ambasadai Vilniuje. Seimo narys A. Endriukaitis dokumentą dėl moralinės paramos Čečenijai norėjo paskelbti rugpjūčio 6d. Nepriklausomybės gynėjų sąskrydyje Ariogaloje. Jam nebuvvo suteiktas žodis.

A. Endriukaitis ragina organizacijas ir pavienius asmenis rašyti protesto laiškus, remiančius Čečenijos nepriklausomybę, preidentui B. Jelcinui Rusijos Federacijos ambasados adresu: A. Juozapavičiaus 11, 2600 Vilnius.

Visi į referendumą!

Mūsų abejingumas padeda nedoreliams

Skubotas, net karštligiškas, ižūlus valstybinio turto grobimas, dalijimas "saviems", dangstomas "pataisytais" įstatymais, nesuderinamas su demokratijos principais ir visuomenės dorove. Apie tai daug rašoma ir kalbama. Ekonominis, o tiksliau-teisingumo referendumas ši amoralu ir neteisėtą procesą sustabdytu ir sutrukdytu dabar Lietuvą valdančiai partijai pusvelciui "prichvatizuoti" dar likus neprivatizuotą 20 milijonų vertės valstybinį turą. Nemažai dorų šalies piliečių, matydami netramdomą neteisybę, darosi abejingi, praranda tikėjimą, kad dar yra jėgų, galinčių pasipriešinti blogui. Artėjančio referendumo išgąsdinta LDDP visais įmanomais būdais stengiasi sumenkinti jo reikšmę ir séja abejingumo sėklą. Kai kur ji sudygsta. Štai ir mūsų "Tremtinio" Nr. 13 žinomas dorovės ir kultūros tema rašytų knygų autorius A. Statkevičius abejoja: "Ar nors viena politinė partija yra užsibrėžusi eiti tikrai švento idealo siekimo keliu? Beveik visas politinės partijos yra pasirinkusios netoliaregiškus kelius arba klystkelius... Paradoksalu, bet mūsų partijų ideologai mėgina apsieiti visai be moralės ir dorovės. Iš partinių ideologų turbūt sunku

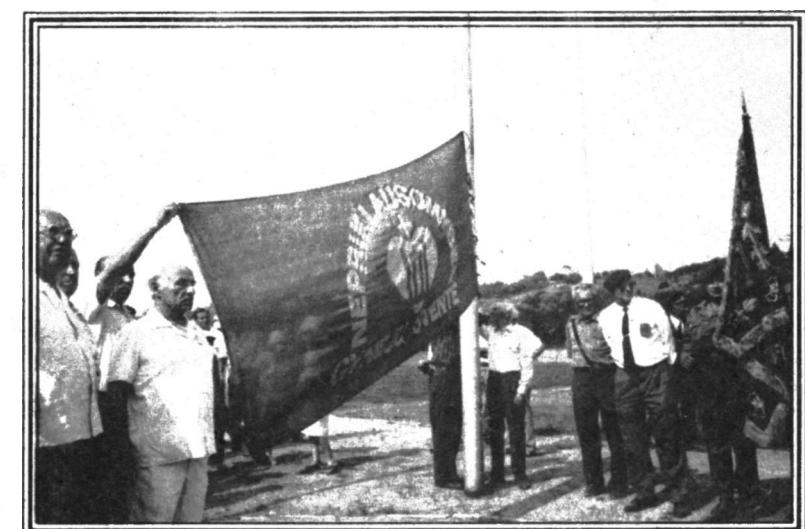
būtų rasti moralinį autoritetą, Asmenybę". Autorius, pakedenės vieną kitą Lietuvoje įregistruotų politinių partijų programinį teiginį, daro išvadą: "pateiktieji analafabetiški laisvės ir teisingumo apibėržimai turi netikrosios tiesos vertę". Taigi peršama labai pavojinga mintis, kad mūsų šalyje nėra nei politinių jėgų, nei asmenybų, galinčių išvesti trumpesniu keliu Valstybę iš sovietmečio lūno.

O laiko tuštiems ginčams neturime. Referendumas čia pat. Kiekvienas piliečis jaučia atsakomybės naštą. Ji didžiuliė. Referendumo teikiamas Konstitucinis įstatymas daugiausia dėmesio skiria telsiniams ekonomikos ir finansų santykiams atkurti bei teisėsaugai stiprinti. Visa tai ir teisinga, ir dora. Turime ir jėgų, ir supratimo, kaip tai įgyvendinti. Turime ir Asmenybų, kurių mums gali pavydėti pasaulis. Tik neturime telsės abejoti savo jėgomis ir atsisakyti paaiškinti abejojančiam ar suklaidintam artėjančio Referendumo svarbą. Laimėjų Referendumą, mes ne tik sustabdytume Lietuvos plėšimą, bet ir paspartintume gerokai pasiliogusios visuomenės dorovinį sveikimą.

Teodoras ČIAPAS

Ariogala, rugpjūčio 6-oji

Pernai šią šventę vadinome Laisvės kovotojų ir gynėjų diena. Šiame šventės pavadinimas talpenis - Nepriklausomybės gynėjų šventė. Taigi gynusieji šalies nepriklausomybę tegul ateina, atsiveda draugų ir pažystamų - Dubysos slėnio Ariogaloje ne ką mažesnis už garsujį sostinės Vingio lauką. Pakalbinau šventės organizatorių, režisierių ir meno vadovą raseiniškį Antaną Vizbarą

Nepriklausomybės gynėjų šventė.
Ariogala

■ Vilniaus politinių kalinių ir tremtinių bendrijos tarybos pirmininkas V. Miliauskas pranešė raštu LPKTS tarybai, kad pasikeitus Sajungos statusui bendrija "susabdo savo veiklą Sajungoje" ir numato spalio mėnesį surengti bendrijos konferenciją, kurioje bus priimtas sprendimas dėl bendrijos visuomeninės ar politinės organizacijos statuso.

Koks pagrindinis šventės tikslas?

Mano supratimu, šventė turėtų būti šventiška. Mažiau politikos ir mažiau žodžių. Manau, kad daugiau nei pusė padariau šventėje dalyvavo karai su

(nuvelta i 2 ps.)

1994m. rugpjūtis

REMTINYS

2

Ar bus išgirstas visuomenės balsas ratifikuojant Lietuvos-Lenkijos sutartį?

Labai pagrįstai mūsų visuomenė piktinasi dabartinės valdžios pasirašyta draugystės ir bendradarbiavimo sutartimi su Lenkija. Sutartyje nepasmerktą 1920m. Želigovskio agresija-Vilniaus krašto užgrobimas, sulaužant prieš dvi dienas Suvalkuose pasirašytą tarpvalstybinę taikos sutartį. Juk tikras pasityciojimas, kad lenkai ragina šiuos faktus palikt vertinti istorikams. Juk dar yra gyvū šiu faktų liudytojų!

Negali būti pamiršti ir prieški Lietuvali Lenkijos veiksmui 1923m., mums susigražinant Klaipėdos kraštą. Po 1923m. sausio 15d. Klaipėdos krašto sukilėliai, nuginklavę prancūzų karlius ir sudarę laikiną vadovybę (komitetą), didžiausią protestą susiliukė iš Lenkijos. Ji rengėsi karinei intervencijai į Lietuvą:

norėjo įgyvendinti seną savo svajonę - įsitvirtinti prie Baltijos. Tiki Lietuvos diplomatų pastangų dėka pasaulio valstybės viena po kitos pradėjo pripažinti Klaipėdos kraštą Lietuvai. Karo žygis prieš mūsų šalį laikinai buvo atidėtas. Tačiau neatsisakyta minties užgrobtį ne tik Lietuvą, bet ir Rytprūsius (prancūzų siūlymai), - surasti stiprią Lenkiją, svarią jėgą prieš Vokietiją.

Cia pravartu prisiminti ir 1938m. Lenkijos pateiktą Lietuvai ultimatumą atkurti su ja valstybinius diplomatinius santykius, o kartu Lietuva turėjo pripažinti teisę Vilniaus krašto okupaciją. Pravartu prisiminti ir Armijos krajovos 1944m. vykdytus žalrumus prieš taikius lietuvius.

Taigi visa ši patirtis iliudija, kad negalima pasiltikėti šio kalmyno gražiausiai žodžiai. Tu-

rime reikalauti, kad Lietuvos Seimas sutarčių ratifikaciją tik su atitinkamu protokolu (jis turi būti neatskiriamas sutarties dalis). Cia turėtų būti pasmerktą 1920m. Želigovskio agresiją, Lenkijos 1923m. kėsinimasis užgrobti Lietuvą ir jos 1938m. ultimatas, reikalaujantis atkurti diplomatinius santykius.

Kviečiu siūlyti kuo daugiau laiškų Lietuvos Seimui ir Prezidentui, o jų kopijas - laikraščių redakcijoms. Tik visuomenės įsikišimas gali priversti dabartinę Seimo daugumą priimti nuostatą dėl minėto priedo (protoko) pasirašymo ratifikaciją Lietuvos-Lenkijos sutartį. Tada mūsų pletinis kalmynas su lie tutių tauta atėtėje kalbėtų kalbę su lygiu.

Vytautas NEZGADA

Sovietų ir savų apiplėšti

Daugumai Lietuvos gyventojų labai aktuali indėlių kompenšavimo problema. Tėvynės Sajungos bei Seimo atstovo G. Vagnorius slūgymą indeksuoti indėlius, atstatant pirmyn santau pų vertę, palaikė dauguma apklaustų gyventojų. Tačiau valdančioji LDDP Seimo dauguma nubalsavo už gyventojų apiplėšimą - santaupas indeksuoti tik 1:10.

Šis apiplėšimas labiausiai paliptė vyresnius žmones ir pensininkus, visą gyvenimą dirbusius ir taupiusius senatvei. Kad už kokį įstatymą balsavo LDDP, nėra ko stebėtis: jie, kaip buvę aktyvūs partiečiai, patys neprottauja, už juos visada mąsto partija.

Su LDDP nuėjo ir dr. K. Bobelis. Jis 14 metų buvo VLKo pirmininku, bet balsavo už Lietuvos gyventojų apiplėšimą. "Tiesa" 1993m. lapkričio 24d. rašė: "Purvas ir melas nelimpa prie švaraus žmogaus..." Bet kodėl K. Bobelis pats kišo ran-

kas į tą purvą, padėdamas apiplėšti išvargius Lietuvos žmones? "Tiesa" dar rašė, kad dr. K. Bobelis Seime dirba be atlyginimo. Bet ar galėtų K. Bobelis be atlyginimo dirbtį, jeigu ir JAV būtų tokie pat Seimo ntarimai - nusavinti gyventojų santaupas?

Kai 1971m. prasidėjo Mažeikių naftos perdibrimo gamyklos statyba, mūsų Juodvilių, Griechės, Žibininkų, Padarby, Dapšių ir Bučiškės kaimų žemdirbių sodybos ir pastatai buvo įkalnoti, išmokėtos kompensacijos, ir mes priverstinai buvome ištremti į miestus.

Gautą kompensaciją ir pinigus už išparduotus gyvulius ir kitą turą daugelis pasidėjome į saugiausią valstybės įstaigą - Taupomajį banką. Taupėme, kad atėjus senatvei nereikėtų prašyti vaikų pagalbos arba prieglobočio senelių namuose. Mes, sunaikintų kaimų ūkininkai, savo žemės jau niekada nebeatgausime, nes ji ne tik atimta,

bet ir sunaikinta (ten Mažeikių naftos įmonės teritorija).

O dabar ir vėl esame apiplėšti. Įvedami litai buvo keičiami vienodai - ir taupiusiam visą gyvenimą, ir "verslininkui", per keletą metų jau uždirbusių milijonus. Stai man per tris sėkmaitas 1991m. vasario 26d. Taupomajame banke buvo 11200 rublių, o dabar turiu tik 112 litų. Ar tai ne apiplėšimas? Pernai išmokėjo tik po 25 litus. Kai paklausiau, kada galėsiu gauti kitus pinigus, atsakė - gal per 10 metų, arba, jei pasistengsiu greičiau numirti, tai artimieji galės gauti palaidojimui. Premjeras A. Šleževičius per televiziją pareiškė, kad reikalauti savo sualtaupytų pinigų yra nerealus dalykas.

Penkiasdešimt metų mus, žemdirbius, visokiais būdais apiplėšinėjo sovietinė valdžia, o dabar ir visai apšvarino mūsų pačių išrinktoji.

Jonas ŠADAUSKAS

Ariogala, rugpjūčio 6-oji

(atkelts iš 1 psl.)

programa, kalbėjo organizacijų lyderiai. Bet reikėtų daugiau šventės - kad ne patys Nepriklausomybės gynėjai daiuotų ir sau plotų o kad juos pačius deramai pagerbti. Kadangi ką tik vyko Pasaulio lietuvių dainų šventė, tai jaunimo kolektyvų nekvietėtė. Bet jau gavaus visų Respublikos vyru, jaunuolių, berniukų ir mėšlių chorų bei ansamblių vyru sutikimą dalyvauti kitamet Ariogaloje organizuojamame vyru chorų saskrydyje, skirtame Nepriklausomybės gynėjams.

Kas šios šventės remėja? Ar rajono ir šalies valdžia padėjo rengti šventę?

Rémėjų daug: vienas aukojo penkis litus, kitas dešimt, trečias

keletą šimtų. Sakoma, kad gera valdžia ta, kuri netrukdo veikti. Man netrukdė jokia valdžia.

Kodėl šventėje nematyti Prezidentūros, Vyriausybės, bent Kultūros ministeri-

Autoriaus nuotraukos

Minėjimas Raseiniuose prie paminklo tremtiniams

Varšuvos sukilimo penkiasdešimtmetis

Maršalo K. Rokosovskio vadovaujamas 1-asis Baltarusijos frontas ir sovietų sukurta Lenkijos kariuomenės (Wojsko Polskie) 1-oji armija sparčiai slinko prie Varšuvos. Emigracinių Lenkijos vyriausybė Londone skubėjo. Buvo aišku, kad jei ši vyriausybė neturės nors sklypo išlaivintos Lenkijos žemės, derybos su sovietais bus bergždžios. Armijos krajovos daliniai, kuriems vadovavo Bur-Komarovskis, sukilė 1944m. rugpjūčio 1d. Sovietų armija du mėnesius iš dešiniojo Vyslos kranto stebėjo, kaip nuosekliai ir metodiskai vermačtas slopinio sukilimą ir griovė "vaduojamos" Lenkijos sostinę. Stalinui ir sovietų imperializmui savarankiška, nuo jų neprieklausanti Lenkija buvo ne tik nepageidautina, bet ir pavojinga. Maršalas G. Žukovas savo "Atsiminimuose ir apmąstymuose" teisinais, kad "sukilimo vadovas Bur-Komarovskis apie rėngiamą varšuviečių sukilimą fronto vadovybės, Lenkijos kariuomenės 1-osios armijos vadovybės iš anksto neįspėjo... Tarybinės kariuomenės vadovybės apie sukilimą sužinojo post factum iš vietinių gyventojų" (2t., 277p., V., 1984). Ižymusis karvedys gerokai sutepė savo reputaciją, rašydamas netlesą, nors daktaro Gebelso nepralenkė.

Maskvos rūpesčiu apie šio sukilimo tikruosius tikslus ir didvyrišką sukilėlių kovą su pavergėjais vokiečiais lenkų istorikai ir valstybės veikėjai buvo priversti tylėti. Rugpjūčio 1-ają iš sukilimo 50-mečio minėjimą Varšuvon atvyko daugelio pasaulio šalių vadovai ar jų atstovai. Subyrėjus Sovietų imperijai ir sulirus Varšuvos blokui, ir mūsų pletinis kalmynas ima rašyti savo istoriją lenkiška plunksna.

Lietuvos Prezidentas nedalyvavo šiame renginyje. O jei būtų dalyvavęs, tai dar sunkesnis klausimas iškiltų - kodėl Prezidentas, pagerbdamas kalmyninės tautos sukilėlius, pamiršo ar dėl kokios nors kitos priežasties negalėjo pagerbti Lietuvos sukilėlių, pakėlusius ginklą prieš Rytų okupantą 1941m. birželio mėnesį? Iš klausimą atsakymas kada nors turės rastis.

Edmundas SIMANAITIS

Kam patikėsime Lietuva?

Po sajūdžio vėliava sėkmingesnė sugebėjome atgauti nepriklausomybę, bet džiaugsmas blėsta. Ji temdo valdžion sugrižę raudonieji emisarai. Valdžia suklauja, priiminėja Konstituciją pažeidžiančius įstatymus ir Seimo dauguma nesiteikia išgirsti visuomenės balso, ypač pensininkų ir kitų žemai skurdo ribos nustumtujų.

Apmaudu, kad tautininkai savo mėgimimo telšių taikiu būdu nuversti brazauskinkus atsisakė. Pradėjo rinkti parašus dėl pirmalaikių Seimo rinkimų ir neįveikė to žyglo, tik savo nesubrendimą parodė. Turėtume iš klaidų mokyties ir būti vieningesni. O dabar siautėja partijų kūrimo vajus ir jų lyderių svajonės tapti prezentais. Gaila, bet prezidentas Lietuvali reikalingas tik vienas...

Kas nori ir gali dirbti Tėvynės labui - keliai atviri ne tik partijose, bet ir sajungose, ir visuomeninėse organizacijose. Juk reikia Seime ne vien savo partija besirūpinančių, o dorai tarnaujančių visiems rinkėjams, visiems Lietuvos gyventojams, Lietuvos labui.

Antanas RUŠKYS

Raudondvaris

Nepaisykime gąsdinimui

Išgirdę apie referendumą, per kurį Lietuvos žmonės norės pareikšti savo valią, komunistai sujudo sukruto tarsi pajudintas širšynas. Išsivertę kailius, pasitelkę įvairius prisiplakėlius "pažangiečius" - ambrazevičius, klumbius ir kt. - jie visokiom velnio žabangom gąsdina mūsų žmones. Neleiskime savęs mulkinti!

Gražu buvo žiūrėti, kokį "išradęgumą" parodė VRK pirminininkas Valgauskas, vietoj rinkimų biuletenio su šypsenele demonstravęs laikraščio dydžio pilną prirašytą popieriaus lapa.

Nepaisydami visų daromų kliūčių, visi rugpjūčio 27d. eikime drąsiai išreikšti savo valią.

Viktoras FLĘDERIS

Jos atstovų?

Nepriklausomybės gynėjų šventės organizatoriai yra visuose Lietuvos rajonuose, bet tikriausiai Kultūros ministerijoje jų nebuvu. Matyt, nebuvu jų Prezidentūroje ir Vyriausybėje. Išventė visus kvietėme per masinės informacijos priemones, asmeninių kvietimų niekam nestūtėme.

Edmundas SIMANAITIS

**Rugpjūčio 20d. 10.30
val. Kaune, prie šv.
Antano bažnyčios
(Radvilėnų pl.) ren-
kasi buvę Ištros poli-
tiniai kaliniai. (Nuo
stoties važiuoti 47
autobusu iki st. "Zoo-
logijos sodas".)**

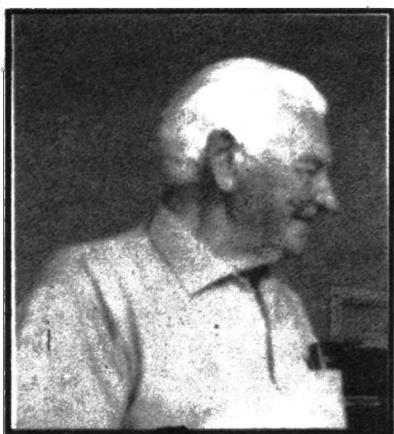
1994m. rugpjūtis

TREMINTINYS

3

Neolituani buvo, yra ir bus!

J. Jurkūnas

Pone J. Jurkūnas, kokie Jūsų aplinkumo Tėvynėje tikslai?

Norėjau dalyvauti Pasaulio lietuvių dainų šventėje, sutikti senuosius korporantus. Jie surengė gražų korporacijos suėjimą dar jiems nesugrąžintuose rūmuose. Verkių rūmuose vyko tautininkų sajungos kongresas. Po to- pasitarimai sajungos būstineje. Ir čia teko dalyvauti. Be to, lankau gimines ir pažįstamus. Ryšys su Lietuva turi būti stiprus ir gyvas. Tai ne sentimentai. Šis ryšys be galo reikalingas iščiujos jaunimui, o mūsų, jau pagyvenusių, dvasią atjaunina.

Kaip gyvuoja neolituani korporacija?

Kanadoje ir JAV jis seniai atgaivinta. Turime nemažai jaunų filisterių. Veikloje jaučiamas bandavimas- up and down, kaip sako amerikiečiai. Jaunimas aktyvus. Štai "Mercy lift" organizavo vaistų rinkimo vajų, siuntė juos į Lietuvą.

Pone J. Enčeris, kada atskirė neolituani

Į redakciją užsuko skaitytojams gerai pažįstamas bendradarbis Juozas Enčeris su svečiu iš JAV- Jonu Jurkūnu. Tarpukario nepriklausomybės metais juodu abu priklausė Kauno Vytauto Didžiojo universiteto lietuvių studentų tautininkų korporacijai "Neo-Lithuania". Karas ir okupacija bičiulių kelius išskyrė. Jonas pasitraukė į Vakarus, Juozas mynė gulago golgotas. Abu sutiko atsakyti į laikraščio korespondento Edmundo Simanaicičio klausimus.

Korporacija Lietuvoje?

Buvau ir esu neolituanas, o korporacija buvo, yra ir bus. Tačiau Lietuvoje jis atskirė 1990 metų pavasarį. Impulsą gavome iš kolegų Amerikoje. Sovietmečiu su iščiujos korporantais jokių tiesioginių ryšių ir negalėjo būti. Jie mus skatina veikti aktyviau. Mus stebina jų vienareikšmūsiai laisvos Lietuvos samprata. Mes esame lyg ir pasiklydė, pavyzdžiu, žodis tautinis išverciama į tautininkliškas, nacionalistiškas, populistiškas ir pan. Daugelis bijo ir vengia šios sąvokos. Pusę amžiaus trukės luošinimas paliko antspaudą, bet žmonėms jau pradeda atsverti akys. Tautinis idealas- laisvė, valstybė, gerovė, garbė turi išliekamąją vertę. Didžios idėjos, pasak Maironio, nemiršta, kaip žmonės.

Ponai neolituani, kas pirmiausia taisytina atskirustos Lietuvos gyvenime?

J. Jurkūnas: Aš, kaip iščiujos žmogus, matau Lietuvos per didelį politinį susiskaidymą, per daug čia politinių organizacijų, kurios taiko į tą patį politinį vidurį. Jos turėtų rasti būdą sueiti krūvon ir politinių tikslų siekti bendrai. Antra pastaba- per daug žodžių, o darbo... Gal tik mums, atvykeliams, sunkiau jis pastebeti? Mes per keturią dešimt metų Amerikoje išmokome gerbti darbą. Be darbo nebūtume pasiekę dabartines padėties.

J. Enčeris: Man, patyrusiam Sibiro išbandymus, netiktu veržlenti. Kai netekome Lietuvos, mes visi-

ir profesorius, ir kaimo bernas- pajutome, kad praradome savo bendrus namus, savo valstybę. O šiandien Lietuva kuriama ne taip, kad kiekvienas jaustusi turės bendrus namus. Mes, politiniai kaliniai, tėvynėje esame nepageidaujami. Trukdoma ne tik mums. Ir iščiujams neleidžiama atgauti pilietybės. O jie išsivežtų dalelę Lietuvos išsaugojo geriau negu mes čia, Lietuvoje. Sumenkinamos jų pastangos, prarandama jų patirtis, nesinaudojama jų intelektu. I kuria žinybą tik pažvelgti- nepaisoma tautos idealo. Reikia siekti, kad kuo greičiau būtų atstatyta tautinė savimonė ir dora.

Ar atkuriant Lietuvos valstybę laikomasi labai svarbaus dar iš romėnų laikų mus pasiekusio principo: teisingumas yra visų valstybų pamatas?

J. Enčeris: Nesilaikoma. Šiandien teisėta tai, kas valdančiai grupė naudinga, o turėtų būti teisėta tai, kas teisinga.

J. Jurkūnas: Skaitant "Lietuvos aidą" ir "Lietuvos rytą" susidarė įspūdis, kad jūsų garsieji biznieriai, pakliuę į teisingumo rankas, greitai ir lengvai išleidžiami iš kalėjimo. Jie neiškiu būdu susikrauna kapitalą, pabūna porą mėnesių kalėjime ir Aukščiausiasis Teismas juos paleidžia. O juk jų nusikalstamai didesni negu eilinio vagišiaus. Teisingumo sistema dar negali būti valstybės pamatas.

Ačiū už pokalbių

Rusakalbiai

Rusijos užsienio reikalų ministras A. Kozyrevas, važinėdamas po pasaulio valstybes, begėdiškai skelbia, kad Baltijos valstybėse rusakalbiai diskriminuojami, skriaudžiami. O ir pats Rusijos preidentas B. Jelcinas panašiai dejuoja.

O kas yra tie rusakalbiai? Ar tai nauja tautybė, ar koks hibridas? Su kuo eiliniam lietuviui asocijuojasi toji sąvoka?

1941m. birželio 16-17d. naktį mūsų politkalinių ešelonas ilgai stovėjo Naujosios Vilnios geležinkelio stotyje. Per mažą vagono langelį mačiau, kaip gretimame traukinyje nuo žmonų buvo atskiriami vyrai, nuo vaikų jėga atplėšiami tėvai. Juos vedė į netoli stovintį kitą traukinį. Maži vaikai verkė, klykė. Jų nepasigailėjo. Rusiškai kalbantys enkavedistai buvo sužvérėję. Šitam traukiniui išvažiavus, nuo Vilniaus pusės atvažiavo kitas, žūčiai pasmerktų šeimų prikimštis. Kartojosi vėl ta pati egzekucija: virus plėše nuo žmonų, vaikus- nuo tėvų... Moterys graudžiai raudojo, meldési, giedojo šventas giesmes.

1940-1941m. Lietuvoje buvo vykdomi masiniai žmonių areštai. Visi kalėjimai buvo perpildyti. 1941m. pradžioje vadinamas ypatingasis pasitarimas skubotai, už akių teisė didelėm bausmėm ir nuteistuosius vežė į lagerius.

Taigi prasidėjus karui, visi Lietuvos kalėjimai dar buvo perpildyti politkalinių. Kadangi NKVD nebuvo sugerbėjo jų evakuoti, nutarė likviduoti vietoje. Pradėjo nuo Telšių kalėjimo, 1941 06 24-25 naktį Rainių miškelyje rusakalbių buvo žiauriai nukankinti 72 politkalinių.

Po to- žudynės Pravieniškių kalėjime. Išžudyti kaliniai, prižiūrėtojai ir

kalėjimo kontoros darbuotojai. Budeilių nepasigailėjo nė 16-metės kasininkės Garmutės. Cia rusakalbiai sušaudė 500 žmonių.

Tuo pat metu buvo nužudyti Panevėžio apskrities ligoninės 7 gydytojai ir grupė žmonių prie Panevėžio cukraus fabriko.

Sužaudyti Juodupės areštines suimtieji. Nekaltus žmones žudė Sedoje, Zarasuose ir daug kur kitur.

1941 06 23 dalį Kauno kalėjimo politkalinių evakavo į Minską. Iš Minsko varant pėsčius kalinius į rytus, 1941 06 26 Červenės miške buvo sužaudyta daug žymių Lietuvos žmonių: Kazys Bižauskas, Nepriklausomybės Akto signataras, buvęs Ministrų kabineto pirmininko pavaduotojas; Juozas Šarauskas, buv. kariuomenės štabo spaudos ir švietimo skyr. viršininkas; Stepas Ruseika, buv. Vidaus reikalų ministras.

O kiek išžudyti žmonių lageriuose, tremtyje: daugybė kunigų, arkivyskupas M. Reinys, vyskupas V. Borisevičius, A. Ramanauskas, ejetas Telšių vyskupo pareigas, prelatas Juodaitis.

Ypač daug nužudyta Lietuvos karininkų: generolai Julius Čiaplakas, Pranas Liutukas, Kazys Ladyga, Kazys Skučas, Jonas Sutkus, Mikas Velykis, Zenonas Gerulaitis, Antanas Gustaitis, Vincas Žilys, Jonas Juodišius, Kazys Sprangauskas. O kur dar mokslininkai- Antanas Tamošaitis, Pranas Dovydaitis, Juozas Jankevičius, Vincas Vilkaitis, Izidorius Tamošaitis. Visų neišvardyti...

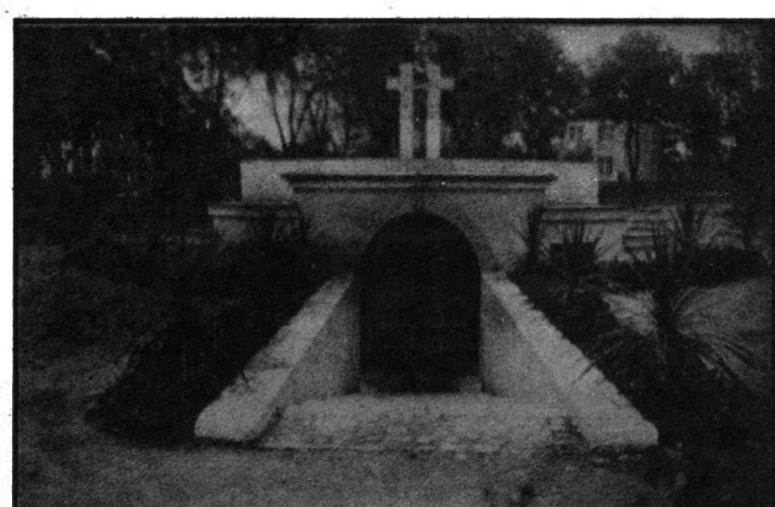
Tai tokia buvo lietuvių pirmoji pažintis su rusakalbiais...

Krizostomas ŠIMKUS

Pagerbkime žuvusiuosius

1992m. Vyriausybės potvarkiu Paminklotvarkos departamento įmonė "Palikimas" buvo įpareigota

linga informacija apie šiuos objektus: S. Dariaus ir S. Girėno mauzoliejų, Lietuvos karo lakūnų ka-

atstatyti karinio paveldo objektus buvusiose Kauno kapinėse (prie Vytauto prospekto) ir pastatyti paminklą, primenantį sunaikintas karių kapines.

1993m. vasarą per laikraščius kreipėmės į visuomenę, prašydami pateikti žinių apie sovietmečiu nugriautą paminklą "Žuvome dėl tėvynės". Atsiliepusieji tiksliai nurodė paminklo vietą, o netrukus kauniečiai archeologai atkasė išlikusius pamatus. Ačiū visiems atsiliepuoseiems, parašiusiems, padėjusiems. Specialistų ir entuziastų nuožirdaus darbo dėka paminklas jau atstatomas.

Šiuo metu Kauno architektų grupė dirba prie buvusių kapinių atstatymo projekto. Todėl reika-

pus, Pirmojo pasaulinio karo vokiečių karių kapus, žymių žmonių kapus (generolo S. Žukausko), 1941m. birželio sukilėlių kapus, pirmųjų karo dienų aukų kapą (spėjama, kad ten palaidotas dailininkas V. Eidukevičius).

Kreipiamės į visus, kuriems brangi istorinė atmintis. Laukiame liudytojų, menančių kapinių naininių, turinčių nuotraukų ar kitokios istorinės medžiagos. Prašome rašyti ar užėiti į įmonę "Palikimas" (Raguvo g. 5, 3000 Kaunas, tel. (8-27) 201858). Palankiausias laikas trečadieniais ir ketvirtadieniais nuo 12 iki 14 valandos.

Jonas VORONAVIČIUS

1994 m. rugpjūtis

TREMINTINYS

4

"Lietuvos kovų ir kančių istorija" bus leidžiama

Tėvynės Sąjungos (LK) politinė valdyba paskelbė dokumentą dėl liūdnai pagarsėjusio "Lietuvos kovų ir kančių istorijos" I tomo. "Bolševizmo ideologija savo esme ir prigimtimi yra nusikalstama ir amoralė. Šie du principiniai bruožai charakterizuoję visus komunistų partijos bei jos sukurtų ir jai tarnavusių struktūrų veiklos metodus ir istoriją. Per ilgus metus ir kruvinus sovietų sanžarkos dešimtmiečius buvo sukurta unikali, be galio ciniška meilo, apgaulės, klastojimo, dezinformacijos ir moralinio smurto sistema... Visa tai paliko gilių pėdsaką. Toks yra mūsų visuomenės sovietmečio paveldas, labai nuodingas ir labai pavojingas paveldas, nes didele dalimi adresuotas į ateitį... Kiekvienas tyrinėtojas, imdamas į rankas bet kokį sovietinių valdžios struktūrų dokumentą, turi suprasti, kad tai dokumentas, klastojantis tikrovę. Pirmoji tyrinėtojo pareiga - įvertinti tikrovės ir klastotės santykį. Be to neįmanomos objektyvios išvados", - rašoma dokumente.

Politinė taryba, pripažindama, kad "knygos išleidimas tokiu pavidalu yra didelė ir skaudi nesékmė", prašo Pasauilio lietuvių bendruomenės (PKB) toliau finansuoti še-

tiolikos tomų "Istorijos" leidimą, tačiau sudaryti Vyriausiąją redkolegią, pakviesi į ją autoritetingus ir visuotinį pasitikėjimą turinčius žmones". Taip pat siūloma išleisti pataisyti ir papildyti jau pasirodžiusio tomo antrąjį leidimą. Cia būtų ne tik dokumentai, bet ir iliustruoti komentarai, autentiški liudytos prisiminimai.

Tuo reikalu įvykės pasitarimas paskelbė pareiškinimą visuomenei, kuriame konstatuojamos I tomo klaidos, apgailestaujama, kad "LPB pirmininkas Bronius Nainys yra pernelyg asmeniškai puolamas", patvirtinamas sumanymas išleisti visus šešiolika "Istorijos" tomų, informuojama, kad tolimesniams "Istorijos" rengimui ir leidimui "PLB valdybos, Lietuvos istorijos instituto, Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos, Politinių kalinių sąjungos vadovybių bendru susitarimu yra sudaromas specialus priežiūros koordinacinis komitetas, į kurį pakviesi: dr. Petras Kisielius-PLB vicepirmininkas, dr. Kestutis Girnius- "Laisvosios Europos" radijo skyrius vedėjas Europoje, dr. Rasa Mažeikaitė-istorikė (Kanada), prof. dr. Benediktas Mačiukas-istorikas (JAV), prof. dr. Antanas Tyla-Lietuvos istorijos instituto

direktorius, Balys Gajauskas - LPKTS prezidentas, LR Seimo narys, Antanas Stasiškis-LPKS pirmininkas, LR Seimo narys, prof. dr. Zigmantas Zinkevičius-akademikas, Birutė Burauskaitė-Lietuvos gyventojų represijų tyrimo centro vadovė, Nijolė Gaškaitė- "Laisvės kovų archyvo" redkolegijos narė, prof. dr. Vytautas Landsbergis-LR Seimo narys, kunigas Jonas Boruta, S.J.- Lietuvos katalikų mokslo akademijos narys.

Komiteto pirmininkais kviečiami Antanas Stasiškis (Lietu-

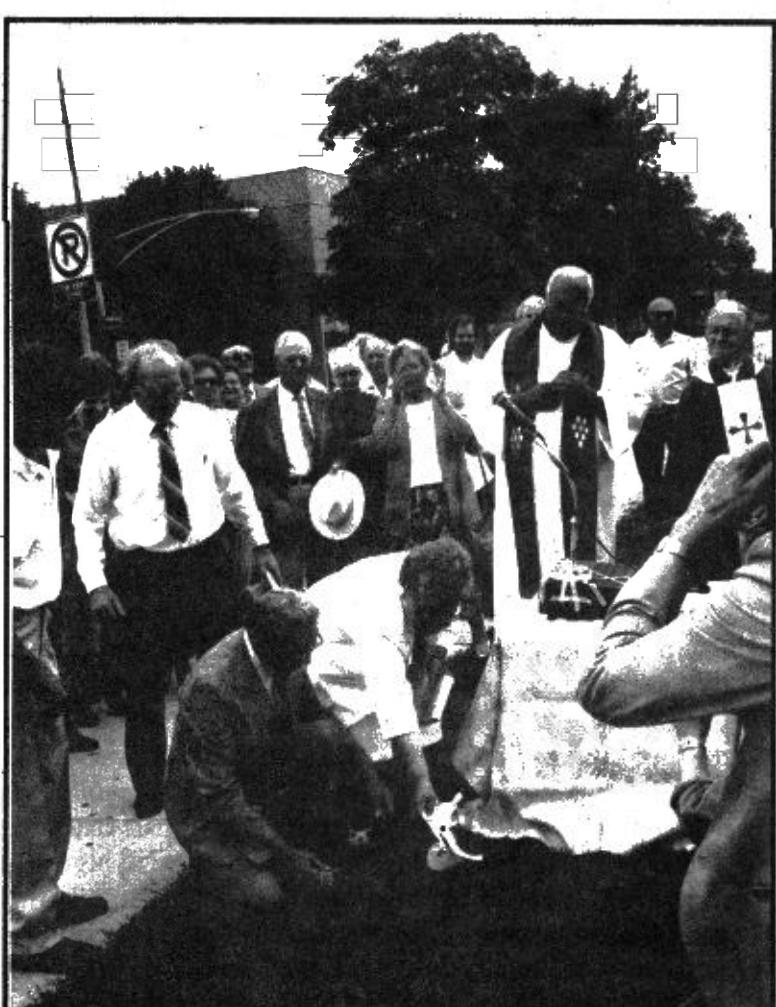
voje) ir dr. Petras Kisielius (išeivijoje).

Liepos 20d. Seime surengtoje spaudos konferencijoje PLB pirmininkas B. Nainys buvo paklaustas: "Ar jūs suvokėte, kad NKVD-MVD-MGB-KGB visa veikla, kaip ir nacių gestapo, yra kruvina, apmelouta, apipinta demagogijos tinklu? Jei taip, tai kodėl, parinkdami tomo sudarytojus, nepasitarėte su "Laisvės kovų archyvo" istorikais, jau sukaupusiais didžiulę redagavimo, sudarymo ir leidžių patirtį?"

PLB pirmininkas B. Nainys atsakė, kad jis parinkęs atsakingu redaktoriumi dr. Gediminą Rudį. "Man atrodė, kad parinkti sudarytojus yra daugiau mažiau jo uždavinys. Juk jis turi daktaro laipsnį. O kai darbą atiduodi kokiam žmogui, tai kaip paskui ji tikrinti? Lyg būtum koks sovietinis politrukas. Man atrodė, kad čia daugiau mažiau vyriausiojo redaktoriaus uždavinys".

Teodoras ČIAPAS

Nenorime melo ir klastos leidinio

Protesto akimirkos

A.LIEPINAIČIO nuotraka

NEPOLITIZUOKIME ISTORIJOS

Čikagos lietuvių dienraštyje "Draugas" pasirodės Lietuvos ambasadorius JAV Alfonso Eidinto straipsnis, aiškinantis, kad užsienio lietuviai nemoka skaityti KGB dokumentų ir nesupranta "Kovų ir kančių istorijos" I tomo tikrosios vertės, sukėlė dideli "Draugo" skaitytojų pasipiktinimą ambasadoriaus subjektyvumu vertinant savo tautiečių požiūrį į melo knygą ir teisinant nuostolingą sovietinių istorikų darbą. Be kita ko, straipsnyje p. A. Eidintas rašo: "Diversijos nematau, matau tik interesų susikirtimą". Manome, kad netikros, politizuotos istorijos skelbimas būtent ir tarnauja diversantams, siekiantiems iškraipyti tikruosius sovietinio genocido faktus, teisinti raudonąjį terorą. "KGB pasakėcios" turėtų skirtis nuo tikrosios istorijos. Ypač kai tam darbui aukoja mos asmeninės žmonių santaupos.

"Draugo" skaitytojų laiškų šiuo klausimu gavo ir "Tremtinio" redakcija. Spausdiname ištrauką iš Kalifornijoje gyvenančio p. Julius Jodelės atsiliepimo.

"Pirmaji nesąmonė-kančių istoriją duoti aprašyti marksistams istorikams, ignoruojant daugybę gyvų liudytos. Antroji nesąmonė-Eidintui bandyti juos ginti."

Mažiausiai nepadoru baisias kančias pakelusiam politiniam kaliniui ir tremtiniui sakyti-nesikarščiuok!"

A.LIEPINAIČIO inf.

Redakcijos Inf.

Teliaka vienīša

"Lietuvos kovų ir kančių istorija" jau spėjo toli garsėti. Vieni pirmųjų šios knygos klastą ir žalą įvertino Lietuvių politinių kalinių sąjunga Čikagoje. Jos taryba balandžio 15d. viešai paskelbė protesto pareiškimą, o LPKTS ir Kauno skyrius paskelbė analogišką pareiškimą gegužės mėnesį. Daug piliečių spaudoje komentavo melagingus dokumentus. Kai kurie net juokaisi siulė įrašyti ir stalininę (1936m.) konstituciją, pagal kurią sovietinė imperija buvo pristatyta tarptautinėse organizacijose kaip padori valstybė.

Dokumentai "Istorijoje" parinkti pagal sovietinio melo principus, siekiant sudaryti tvarkos darymo įvaizdį. Tautos genocidą ir okupaciją liudijantys dokumentai į šią knygą nepateko. Pvz., LSSR VR Liaudies komisaro 1941m. įsakas Nr.0054 apie pasiruošimą trėmimams, kurį vykdant miestų ir rajonų NKVD viršininkai išleido potvarkius, kaip sudaryti prieštarybinio elemento sąrašus, ką ten įrašyti (tai- būsimų tremtinį ir kalinių sąrašai).

Biržų UO NKVD viršininkas P.Lissas savo potvarkyje (1941 01 30) numato tarybinių priešų surašymą baigti iki 1941 02 10. Tie "priešai" suskirstyti į 14 grupių. Taip ne tik atsakingi pareigūnai ar tvirtų politinių pažiūrų žmonės, bet ir religingieji, ir neturintys politinio pastovumo, reemigrantai ir visi, susirašinėjantys su užsieniečiais (net filatelistai). Sudarant sąrašus num-

tyta naudotis ir tarnybų, ir pavienių piliečių pranešimais-skundais. Ir tai nulemdavo daugelio likimą, kad būtų ištremta apie 70 proc. apskrities (ir visos Lietuvos) žmonių. Nebūtų išlikęs net komjaunuolis ar komunistas, bent kiek nukrypęs nuo tuometinės partinės politikos. Tai įvykdysti sutrukė Vokietija, pradėjusi karą su Rusija. Tremtinį turto suvalstybinimo nebuvu, vyko tik grobimas, nes aktus ir protokolus surašydavo praėjus 2-3 dienoms po savininko ištremimo. Per tas kelias paras stribai ir kiti "liudytojai" turėjo visišką laisvę pasigrobtį kas patiko, o likučius surašyti į aktą. Tie (kad ir padailinti) dokumentai taip pat svarbūs, nes parodo socialistinio turto "saugotojų" ir šeimininkų šaknis.

Knygoje nutyliama apie dokumentų klasingumą, siekta rodyti tik NKVD ir kompartijos teisinę tvarką. O gal tai dar vis paskutinių KGB generolų Fokino ir Marcinkaus metodiniai nurodymai?

H.Šadžius jau yra parengę medžiagą (beveik visam atskiram tomui) apie agentūrinę užverbuotų NKVD agentų tremtinį veiklą. Viena, kad šiu žmonių "užverbavimas", nepaisant rašytinių raportų, yra abejotinas, o antra- ar nederėtu istorikui H.Šadžiui, švelniai tariant, turėjusiam didelį KGB pasitikėjimą, verčiau tyrinėti budelių ir stribų veiklą? Juolab kad jų veikla Lietuvoje beveik neivardyta.

Pasaulio lietuvių bendruomenės finansuoja "Istorija" į rusų ir anglų kalbą jau išversta. Apmaudu, kad atgimimo metu parašyta per 200 memuarų

knygų, o i kitas kalbas išversta tik viena kita. Kitataučiai mažai žino tikrą mūsų tautos tragediją. Plačiajam pasaulyui siūloma apie tai pasiskaityti "Lietuvos kovą ir kančių istorijos". Ar tai ne klasa?

Šiuo klausimu diskutavo J.A.Starkauskas ("Lietuvos aidas", 1994 07 26). Jis bando knygos autorius-sudarytojus dalyti į blogus ir gerus, kaip tuos baltus ir juodus metraštininkus. Tačiau kas gi juos sujungė į vieną knygą? Ir jeigu vyr.redaktorius G.Rudis ir E.Grunskis- dori, kodėl nei vienas, nei kitas neateina pasitaroti su LPKT sąjunga, su tais, kuriuos melagingai bandoma įremininti jų kančios knygoje?

Suprantama, kad PLB ir kitose organizacijose knygos deginimas - tik simbolinis. Ir teisus čikagiškis J.Dainauskas, sakydamas, kad "knyga nedega". Tačiau būtų gerai, kad ta knyga liktų vienīša, nejeišėti į skaičiuojamus tobus. Ji ir taip liūdnai "išpopularėjo".

Pareiškimas visuomenei, kurį paskelbė PLB valdybos pirmininkas B.Nainys, vicepirmininkai V.Kamantas ir P.Kisielius kartu su LPKT sąjungos preidentu B.Gajausku, LPK sąjungos pirmininku A.Stasiškiu ir kitais gerbiais ir gerai žinomais Lietuvai žmonėmis ("Lietuvos aidas", 1994 07 22), parodo šio būsimo didelio darbo reikšmę. Reikia tik padėkoti pasitarimo dalyviams, kad pirmą kartą rimtai apsvarstytas tautos genocido įamžinimas. Padėti ir remti ši darbą- mūsų visų pareiga.

Algirdas MARCINKЕVIČIUS

Nuo mažens mylėjau Tėvynę ir už ją numirti man nebuvu baisu. 1936m. įstojau į Šaulių sąjungą. Runikių mokyklas mokytojas J.Dargis buvo šaulių būriovadas, o ponai M.Dargienė- šaulių mergaičių vyresnioji. Rengdavome vakarus su vaidinimais, loterija. Turėjome savo orkestrą, kaimo kapelą, veikė įvairūs kursai-kulinarijos, medicinos seserų. Per Nepriklausomybės 20-ujų metų sukaktį šaulių būrys važiavo į Kauną minėjiman. Žygiamame Dainų slėnyje, šokome tautinius šokių. Tame pačiame šaulių būryje sutikau ir draugą visam gyvenimui- Joną Bagdoną. Jis buvo grįžęs iš kalinės tarnybos. 1941m. ištékėjau. Vyras dirbo Spingučių pieno priemimo punkto vedėju.

Atėjus sovietų valdziai, pasikeitė gyvenimas. Atsirado organizatorius, kurie varu varydavo linksmintis, dainuoti rusiškas dainas. Kaimynai pradėjo bijoti vienas kito. Po pamaldų žmonės slapčia skubėdavo į namus, kad tik nesutiktų kokio nors organizatoriaus, nes šis tuo įvarydavo į mitingą. Kartą ir aš pakliuvau. Nemunėlio Radviliškio turgavietėje, užlipęs ant statinės, stribas žadėjo auksinį komunizmo rytojų. Susirinkusieji jam pritardami tik kumščius kilnojo. Šie oratoriai sakė pamokslus ne dykai-gaudavo kiaulę ar karvę, atimtą iš 8 ha žemės turinčio ūkininkėlio.

Prasidėjus trėmimams, visa intelektualija buvo įtraukta į tremiamujų sąrašus. Ūkininkas Leiba Vaineris iš Idavos vienkiemio, vos peržengęs mūsų namų slenkstį, vietoj "labas" sušuko: "Jonuk, ar tu dar gyvas? Slépkis!" Pasirodo, tą naktį jo namuose buvęs komunistų susirinkimas ir nutarę mano vyrą likviduoti. Pasislėpėme ir tą kartą išsigelbėjome.

Stribai, mūsų neradę, pasikinkė arklius ir išvažiavo. Kitus arklius prisirišo prie vežimo ir išsivarė.

Vokiečiai išvijo rusus iš Nemunėlio Radviliškio, bet žmonės nesidžiaugė. Jaunus vaikinus ir merginas vokiečiai

gaudė darbams į Vokietiją. Tačiau nuoširdus ir tikras patriotas seniūnas V.Jovaiša vyrams pranešdavo apie būsimas gaudynes. Būdavo, atjoja vokiečis su palydovu lietuviu. Vokietis nelipa nuo arklio- pjudo į trobą lietuvių. Kartą jėges vienon trobą palydovas pamatė iš baimės pasislėpusi po lova jaunuoli. Pastūmė kyšančias iš palovio kojas toliau, kad nesimatytų, ir išėjęs vokiečiui reportavo, kad nieko neradės.

Frontas artėjo prie pagrindinio kelio Biržai- Ryga. Mus kliudė abi kariuomenės- rytą vokiečiai, vakare rusai, ir taip keliais savaiteis, nes niekaip neprasimūše rusų frontas. Vokiečiai buvo įsitvirtinę Skaiskalnės bažnyčioje. Nemunėliu te-

Į mane atkišo automata. Stovėjau prie dukrelės lovytės, akis įbedusi į automato vamzdžių, tikėdamas savo kūnu pridengti nuo šūvio.

Po šio įvykio vyrai išsiruošė į girią ieškoti partizanų. Giriuje jiems liepė išsilaiķyti mažais būreliais iki pavasario. Vyrai- susirinko Padvariečių kaime Trušinsko daržinėje pasitarė. Ten praleido naktį. Ankstų rytą šeimininkas išsiruošė į valsčių pas kalvą. Jam išvažiavus, po kelių valandų rusų kareiviai apsupo daržinę. Vyrai traukėsi į paupį. Ten juos apšaudė. Iš daržinėje buvusių aštuonių vyrių trys žuvo, kiti pabėgo. Po kelių dienų kareiviams pasitraukus, išlandžiojau visus krūmus ir

1948m. gegužės 23d. prie namų privažiavo keli vežimai kareiviu. Pasišlepiavu su dukrele už jazmino krūmo. Mačiau, kaip stribai stumdė motiną, klupdė, grasino nušausią, jeigu nepasakysianti, kur duktė. Jau ruošiaus išlisti, bet sulaikė motinos ištvermę, prieš kurią ir stribai nuleido ginklą. Prigrasinę, kad kitą dieną prisistatyčiau į valsčių, išvažiavo. Savaitę slėpiaus pas tetą, tačiau ir ten aptiko. Laimė, dėdė gerai kalbėjo rusiškai ir paaiškino, kad pas juos nieko nėra. Nenorėdama į bėdą įvelti tetos, nusprenčiau trauktis į mišką pas partizanus. Stovykla buvo Skaiskalnės miške. Išvirdavau vyrams bulvienės, nupirkdavau vaistų, binto, jodo ir nunešdavau. Po kelių dienų išėjo išakymas grįžti į savo darbo vietas. Pradėjau dirbti. Vėliau sužinojau, kad liepos 31- rugpjūčio 1d. partizanų stovykla apsupo rusai. Kautynė žuvo Skeberdis, Vasili ir kitus paėmė gyvus.

1948m. ankstyvą rugpjūčio rytą į mūsų namus išveržė ginkluoti engebistai. Vyriausias, su žvaigždute ant pečiųose, vertė visus kampus, ieškodamas ginklo. Nieko neradęs liepė baigti kratą. Vienas kareivis bakstelėjo šautuvu man į šoną ir išsivarė. Uždarė Biržų saugumė, kambarėlyje su grotuotu langeliu. Namuose liko motina, dukrėlė našlaitėlė. Oi, kaip gėlė širdi...

Vieną rytą budintis stribas, išvedės mane iš kameros, liepė valyti kraujų klanus. Naktį buvo tardomi partizanai. Girdėjome mušamųjų dejones, smūgius. Plaudama koridorių, rankiodama su draskytus kruvinus drabužius, negalėjau sulaikyti ašarą. Baigus plauti, vedė atgal į kamerą. Tuo metu kažkas atvėrė lauko duris, ir pamačiau iš šiaudų kyšančias žmonių kojas, nežinau- ar gyvų, ar užmuštu.

(B.d.)

Stefanijos GREIČIENĖS pasakojimą užraše **Imantas KALEJAS**
Biržai

Ilgas keliais į Lietuvą

kėjo nebe vanduo, o kraujas, lavonai upėje gulėjo tiltais.

Pralaužus frontą gilyn į Latвиą, Lietuvon sugrįžo sovietų valdžia. Tuoju buvo paskelbta jaunuolių mobilizacija. Jauni vyrai nenorėjo tarnauti svetimai valdžiai. Mano vyras irgi atsisakė priešams tarnauti. Ir vėl gaudynės. Laužavosi girti, grasindami ginklu stribai. Krėsdavo namus, net stalčiuose "ieškojo" jaunuolių. Apygadovo žmones ir pri-gasdinę išeidavo. Vakarais klausydavomės Amerikos radio. Jis žadino viltį ir pasitikėjimą.

Vieną lemtiną naktį įvirto trobonys girti stribai ir paklausė, kur vyras. Nežiūrėdami, kad klykia vaikai (kartu su mūsų šeima gyveno daugiauvaikė motina Gikienė), visus suvarė į kampą.

apkumas, bet neaptikau jokių vyro pėdsakų. Nuėjau į Nemunėlio Radviliškio valsčių pasiteirauti. Ten mane apšaukė bandite ir liepė tučtuoja dingti. Grįžau namo praradusi viltį, kad jis gyvas. Vieną dieną užsukusios kaimynės pranešė, kad sekmadienio popietę paupio takeliu grįždamos į Skaiskalnės bažnyčios rado maldaknygę su rožančiumi. Apsidairiusios išvydo upėje iš ledo kyšanti švarko skverną. Prakirtusios ledą ištraukė Jono lavoną su šautine žaizda veide ir nuskeltu virsugalviu. Netoliiese surado kulkų suvarptytą Alfonsą Jušką. Joną Šlégerį kareivai buvo išsivežę į valsčių. Apie jį nieko nežinojomė. Kaimynai padėjo parsivežti lavonus į namus. Jušką palaidojome Suosto, o vyra Kuldūnų kapinėse.

1994m. rugpjūtis

TREMtinys

6

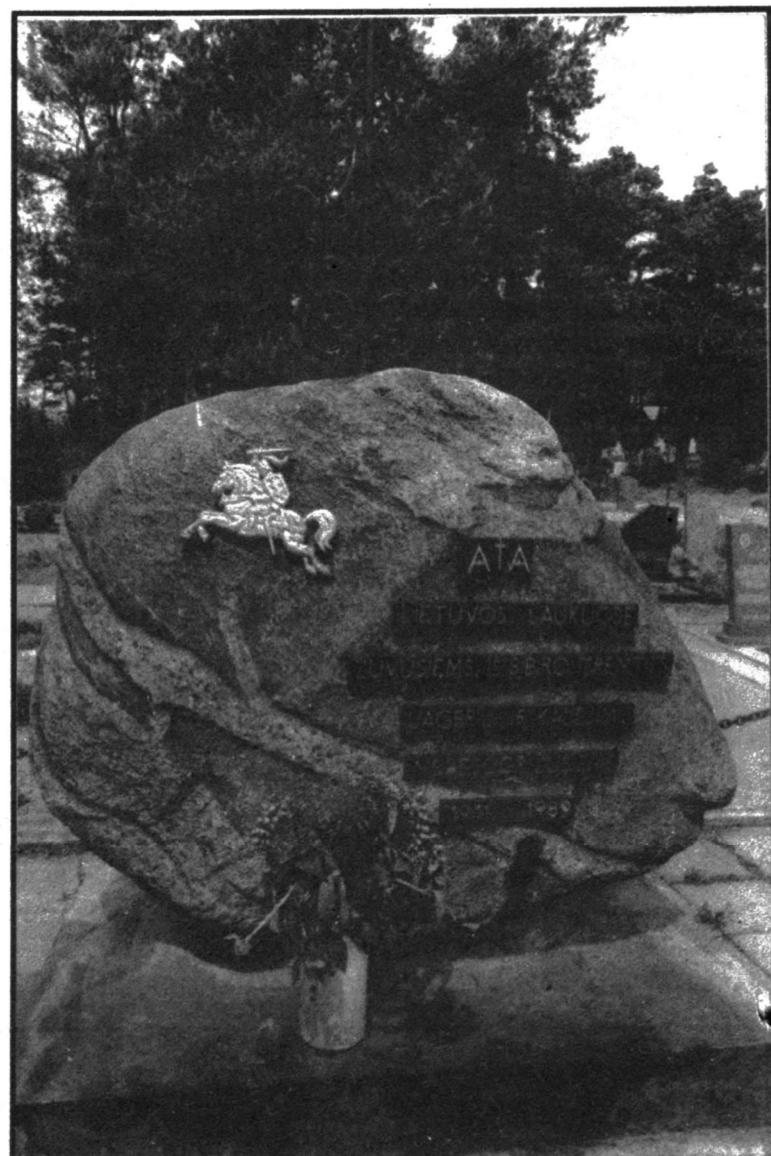
Prie paminklo Varenos bataliono partizanams

1945-1946m. žiema partizanams ypač buvo sunki. Pasiskirstę mažomis grupelėmis dienavodavo viensėdiuose ar skubotai surestose žeminėse. Didesnių nuostolių išvengta, nes partizanus rėmė bemaž kiekvienas kaimo žmogus.

Sulaukus 1946m. pavasario, "Dainavos" apygardos Vareno bataliono partizanų būrių vadai Jonas Jakubavičius-Rugya, Adolf-

buvo ir naujokų. Kol vadai tarėsi, vyrai, pasirėmė alkūnėmis į kelmu, mėgino rankų stiprumą, ējo imtinyti arba šmaikštavo, lepin-damiesi saulės atokaitoje. Merkio būrys daugiausia perloječiai (iš Perlojos kaimo). Jų buvo apie 160 vyrų. Jau atlikę ne vieną drąsus žygį, nesivaržydami reiškė savo pranašumą. Vareniškių jėms nenusileido ir įvyko lažbos. Partizanas Jonas Orikutis-

tilto nuolatinė apsauga. Pasibaigus vadų pasitarimui, pasiskirstė į savo būrius, partizanai žyglavo Merkio link. Nutarta vasaroti šiluose, Čepkelėlų pelkių prieigose, sunkiai žengiamose salose. Kelias tolimes Dubičių, Kabelių, Marcinkonių ir kitų Šiluose pasiklydusių kaimų link. Ten jų laukė pulkininkas Juozas Vitkus-Kazimieraitis, sutikęs vadovauti Dzūkijos partizanų jun-

Merkinė. Paminklas, pastatytas 1989m. Autorius ir statytojas Juozas Kaupinis

Kaip vienas partizanas išvadavo Varėna

fas Baublys-Merkys ir Feliksas Deugirdas-Šarūnas išleido įsakymą vyrams rinktis į Paričių mišką prie Glūko ežero. Susirinko apie 300 kovotojų. Dauguma jų jau buvo dalyvavę kautynėse vadovojant Merking, bet nemažai

Briedis pareiškė, kad jis uniformuotas ir su visa ginkluota raitas (Dzūkijoje buvo nemažai partizanų raitelių) žingine perjoe gimiąjį Vareno miestelį, kuriamo buvo didelis stribų lizdas, enkavedintų štabas ir Merkio

ginama. Deja, ten pat, Lyražerio kalme, jų laukė ir Kostas Kubiliuska, kuris gelbėdamas savo kailį, pasirinko išdaviko kelia. Štai du skirtingi intelligentijos atstovai. Tokių buvo nedaug, tačiau rezistencijos judėjimėje atliko pragaičtingą vaidmenį. Nemaža dauguma intelligentų tapo pasyviais arba pasitraukė į Vakarų. Vietoj jų Lietuvai visiškai ištikimybę parodė pačių kaimiečių, ypač jaunimė.

Partizanai kėlėsi per Merkį, o ant dailaus pabalnoto širmo žirgo kariškai pasipuošę į mieste-

li atjoja partizanas. Šiaurinėje miestelio dalyje prie Vareno užtvankos, buvo kartono fabrikas, tuo laiku paverstas hidroelektrine. Čia mechaniku dirbo kurčnebylys Paulius Valickas. Jo sūnus partizanas Stasya-Trenkumas pašiūmėjo Kalniškių mūšyje. Ir štai per užtvankos tiltą atjoja Pauliui gerai pažistama partizanas, laisvas tartum erelis sūnaus draugas. O gal jau laisvė? Džiaugsmu nužvito žmogaus aky. Plačiais rankų gestais rodė okupantų pakalikama, sakydamas: "Baigėsi jūsų viešpatavi-

(nuelkta i 7 ps.)

Merkinė. Partizanų kryžių kalnai, 1992m. birželis

Varėna. Kryžius prie buvusio NKVD pastato

1994m. rugpjūtis

TREMINTINYS

7

Kaip vienas partizanas išvadavo Varėnā

(atkelta iš 6 psl.)

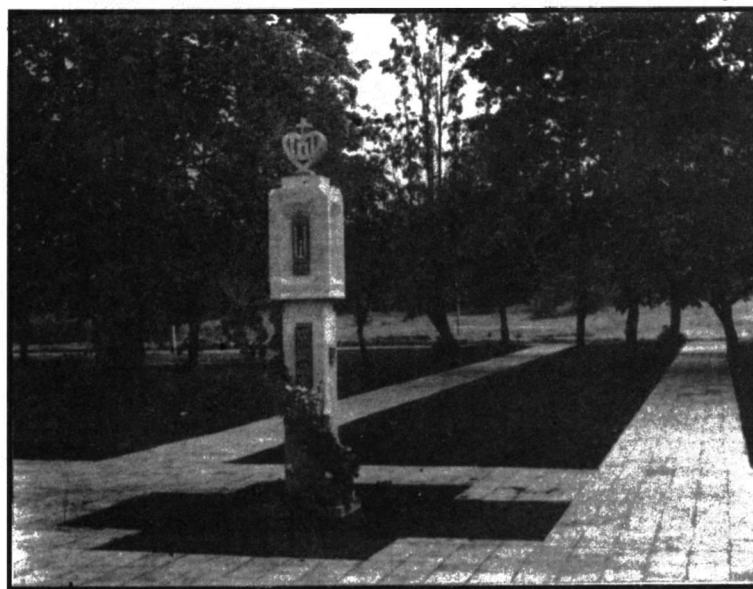
Subrzdėjo stribynas, pradėjus svilti padama, "narsūs" šaudytojai į pakelės kryžių mūkeles, koplystulpį rūpintojelius slėptis sugarmėjo į bažnyčią. Taip buvo ir puolant Merkinę Medinę Varėnos bažnyčia per karą buvo sudegusi, tačiau klebono P.Račiūno (dabartinio Kauno raj. Tabariškų klebono) dėka laikinai įsikūré buvusiame šaulių name. Štai čia ir sugužėjo "narsieji liudėjai", ir su visa amunicija "načalstva", žinodami, kad į Dievo namus partizanai nešaudo. Vėliau ilgal šaipėsi žmonės, klausinėdami stribą, kaip jie "šauiniai" gynësi nuo vleno partizano.

Laimingai prajojės ištuštėjusiomis gatvelėmis pro enkavestistų štabą, atlapotą stribų būtinę, aplenkės Merkio tiltą, raičiai pasuka į Antakalnio gatvelę,

kur prabėgo vaikystė, stovėjo gimtieji namai. Daug regėjo nustebusiu pažistamų, linkčiojo galva sveikindamas čia į kairę, čia į dešinę. Kokios mintys pynesi partizano galvoje? Koks jausmas širdyje vienas Dievas težino. Neilga gatvelė, čia pat ir miškas, partizano namai.

Nuo to įvykio prabėgo beveik 50 metų. Jonas Ožkutis-Briedis žuvo kitais metais, tesulaukęs 26 metų. Vienas po kito žuvo jo draugai: Stasys Valickas-Trenksnas, broliai Juozas-Klevas ir Leonas-Karžygis Kazliūnai, Bolius Poškus-Naras ir daugelis kitų. Senelis Paulius, apraudojės sūnų 1947m. gruodžio mén. su gausia šeima buvo ištremtas į Sibirą, ten ir mirė. Artimieji palaikus pargabeno 1990m.

Žuvusiųjų sąrašas ilgas. Jų nebėra, nukellavo jie nežinomus

Varėna. Atminties takas

kapus, palikdarni ženklus, kad buvo žmonėmis. Liko nemirtingi darbai.

Buvusiame Merkinės savartyne enkavestistai išniekinę pakasę

apie 600 partizanų. Vėliau užvežė storą sluoksnį žeminių įrengė stadioną. Ne viena karta čia spardė karnuolių nežinodami, kad mindo milžinkapį. Mokytojo

J.Kaupinio dėka stadiono šaliutose išaugo kryžių kalnas (partizanams pastatyta apie 200 kryžių). Pernai rudenį stadiono centre buvo pašventintas kertinis akmuo koplytėlei, kurios sienoje įvardysime "Dainavos" apygardos "Merkio" rinktinės Merkinės bataliono partizanus.

Varėnos senamiescio kapinėse pernai pastatėme paminklą, kuriamo bus įvardytu visi "Dainavos" apygardos "Merkio" rinktinės Varėnos bataliono partizanai. Dabar granite iškalti 72 partizanų vardai, netrukus papildysime dar tiek. Šio paminklo papédėje palaidojome Nežinomojo Partizano palaikus.

Nuoširdžiai dėkojame už piniginę paramą p. Stasiui Sulai iš JAV ir visiems, padėjusiems statyti paminklą.

Vytautas KAZIULIONIS

Prie Dubysos krantų

Pirmajį rugpjūčio šeštadienį iš visų Lietuvos kampelių rinkosi partizanai, politiniai kaliniai ir tremtiniai į tradicinę tapusią IV

Ariogalo kapines. Ten, prie Tremtinio paminklo, buvo prisiminti Sibiro kankiniai, aplankyta Partizanų koplyčia ir kapeliai. Kri-

jos lyderis V.Landsbergis ir kt.

LPKTS preidentas B.Gajauskas kalbėjo apie įtemptą politinę padėtį, kvietė jėgų ir ryžto sem-

Iškilminga eisena Raseiniuose.

šventę.

Nepriklausomybės gynėjų šventės renginiai prasidėjo Raseiniuose prie Žemaičių paminklo. Šventės dalyviai partizanų niekiniu vietoje padėjo gėles ir uždegė žvakes. Paskui Raseinių kapinėse aplankė partizanų vado kapitoną J.Čeponio kapą, Laisvės kovotojų kapavietę, paminklą Tremtininiui.

Raseinių bažnyčioje, kur buvo aukojamos šv.Mišios, giedojo Druskininkų tremtinii choras.

Ariogaloje, kur tėsesi šventė, prie bažnyčios sutikome šilališkius ir ukmergiškius, žmones nuo pajūrio ir sostinės astovus. Margaspalvė minia suplaukė į bažnyčią. Po Mišių eisena patraukė į

tusiujų garbei nuaidėjo saliutas.

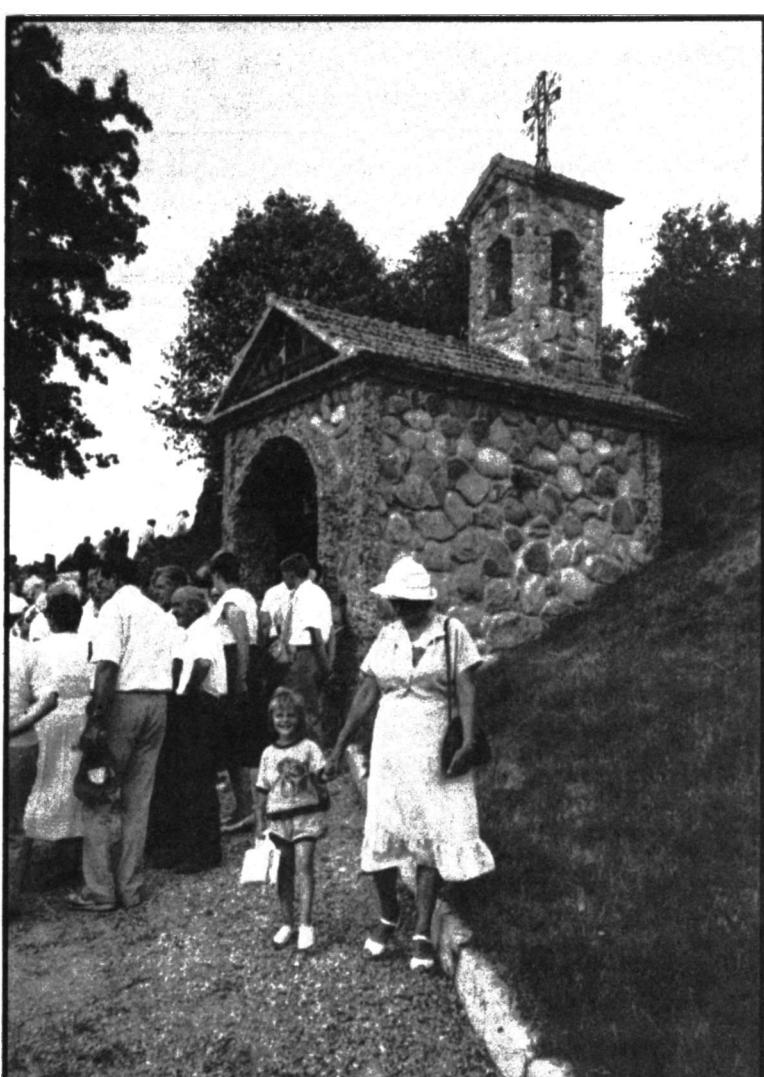
Nuo Ariogalo kapinių į žalią Dubysos slėnių juda šventės dalyvių gretos. Žiūrovai užima vietas saulės įkaitintose tribūnose. Su stingsta karių ir savanorių rikiuotės. Šventinės vėliavos sargyboje buvusių partizanų pakeičia šauliai. Į dangų kyla šventės vėliava. Po himno Raseinių dainos mylėtojų choras, vadovaujamas šventės režisieriaus A.Vizbaro, uždainuoja: "Žemėj Lietuvos ažuolai žaliuos..."

Įvyksta trumpas mitingas. Mintimis dalijasi žinomi visuomenės veikėjai: B.Gajauskas, S.Pečeliūnas, šaulių vadas R.Mintautas, J.Daumanto šaulių kuopos vadas iš Los Andželo K.Karuža, opozici-

tis iš bebaimių Lietuvos partizanų. S.Pečeliūnas kritikavo Vyriausybę, kad ši nesugeba surinkti mokesčių į biudžetą arba renkati iš vargingiausiuju sluoksniu. Tautininkų partijos lyderis R.Smetona išpėjo, kad valdžia gali atsidurti nusikalstelių grupuotės rankose, ir kvietė vienytis, dalijo savo partijos narių anketas, kviesdamas į ją stoti.

Sutiktas plojimais prof. V.Landsbergis kalbėjo apie konservatorių partijos tikslus ir referendumą: "Reikia išaiškinti žmonėms, ką reiškia neateiti į referendumą. Tai reiškia palaikyti LDDP politiką".

Rezistencinio emigranto

Edmundo SIMANAIČIO
nuotraukos

Nepriklausomybės gynėjų šventėje Ariogala, Partizanų koplyčia

ženkleliu pasipuošęs K.Karuža kvietė šaulius ir kitų patriotinių organizacijų narius būti ryžtingiems: "LDDP turi būti panaiinta, - sakė jis, - tokia partija negali valdyti valstybę!"

Šventės dalyviai iš padangės sveikino Šilutės eskadrilės vadas A.Karmalavičius, virtuoziškai megzdamas danguje kilpas, o stadione aidėjo džiaugsmo šūksniai: "Mes laisvi!" Dainavo Druskininkų ir Vilkišos tremtinii chorai, eiles skaitė Danutė Vizbarienė. Grojo Kauno kariškių pučiamųjų orkestras, sukosi poros. Paskui "Geležinio vilko" kariai atliko

parodomąsias pratybas.

Pasibaigus programai, Dubysos pakrantėse žmonės rinkosi būreliais, šnekučiavosi, vaišinosi. Iš garsiakalbių skrido muzika, poezija. Tremties vietovių pavadinimai kvietė burtis prie likimo brolių. Atminties neišplėš-ji mūsų Kiekvieno atskira, sava ir visu bendra, vieninga, tautinės vėliavos spalvomis nudažyta.

„O slėnyje jau kilo laužai, kai rai ruošesi fejerverkui. Nuo kalno į gegužinę, kurią organizavo Raseinių kultūros namai, leidosi jaunimas...

Antanina GARMUTĖ

1994m. rugpjūtis

TREMINTINYS

8

Iškilmės Ramygaloje

Rugpjūčio 7d. į Ramygalos bažnyčią, sugužėjo didelė minia parapijos gyventojų ir iš čia ištremtų ir vėl grįžančių.

Po šv. Mišių, kurias už Tėvynės laisvės atpirkėjus aukojo Jo Ekselencija Panevėžio vyskupas K.Preikšas, iškilių dalyviai pasuko prie naujai pastatytų paminklo "Sovietinio genocido aukoms: partizanams, tremtiniam ir politiniams

R.MALECKO nuotrauka

Ramygalos, 1994m. rugpjūčio 7d. Iš kairės: S.Imbrasas, mokytoja Liberytė (nusukusi), prof. V.Landsbergis, partizanas B.Juospaitis

kaliniams atminti". Paminklą pašventino J.E.vysk.K.Preikšas. Garbės svečias Seimo narys prof. Vytautas Landsbergis pasveikino susirinkusius, kvietė susimąstyti apie aukos prasmę ir viltį. Partizanai B.Juospaitis, J.Čeponis ir A.Šimėnas pasakojo apie Panevėžio krašto partizanus, jų kovas. Mokytoja Liberytė prisiminė Ramygalos progimnazijos moksleivių rezistencinę veiklą.

Sventėje dalyvavusių savanorių vardu žodį tarė Kauno teritorinės gynybos SKAT štabo vadas kpt. P.Urbonavičius. Minėjime kalbėjės prof. A.Zalatorius sakė, kad Ramygalos gatvės buvo nuplautos partizanų krauju, ir to pamiršti nevalia.

Paskui Kultūros rūmų salėje vyko susitikimas su prof. V.Landsbergiu.

Dangira MALECKIENĖ

!!! ATSILIEPKITE!!!

Vincas KUDRICKAS (sl. Zotovas) 1945-1946m. partizanavo Joniškio raj. Rudiškių, Šimkūnų apylinkėse.

1946m. persikėlė į Šiaulių raj. apylinkes. Atsiliepkite, jei turite nors kiek žinių apie Vinco Kudricko-Zotovo veiklą Šiaulių rajone, žuvimo vietą ir datą. Prašo dukra Stanislova JONAIKINĖ, gyv. Vytauto 8-8, Radviliškyje, tel. 51558.

Atitaisymas

"Tremtinio" Nr.17(122) K.Šimkaus straipsnyje "Pirmasis Lietuvos Prezidentas" priešpaskutinėje pastraipoje minimą generolo Kubiliūna surengto pučo datą skaityti taip: "1934m. liepos 7d."

Prašome paliudyti apie rezistencijos dalyvius, norinčius gauti rezistencijos dalyvio pažymėjimą: Ona Valčienė (po mirties), Edvardas Vaičėnas (po mirties), veikė Rokiškio raj.; Jurgis Brazaitis (po mirties), Marija Brazauskienė (po mirties), veikė Kauno raj.; Jurgis Mozūras, veikė Prienų raj.; Anelė Petraškaitė-Knežienė, veikė Alytaus raj.; Vitas Sedženius, Justinas Minsevičius, veikė Vilniaus raj.; Stasė Kokštaitė-Noraitienė, Marija Bračaitė, veikusios Radviliškio raj.; Juozas Černiauskas, veikė Lazdijų raj.

Atsiliepimus prašome siūsti Rezistencijos dalyvių teisų atstatymo komisių, Laisvės al. 39, 3000 Kaunas.

Dėkojame

P. Kunigundai Koditenėl, surinkusių iš Mėjamų lietuvių 150 USD ir paaukojusių juos Kauno tremtinų choro šeptiniems choristams.

Choro vadovas
A.PAULAVIČIUS

Dėkojame mūsų prenumeratoriams: Majamio lietuviams - 100 USD; p.Stasei Bliudžius (JAV) - 100 USD; p.Kazimierui Majauskui (JAV) - 220 Lt; p.Filomenai Kantautienei - 100 CAD; a.a. Faustinos Manelienės-Mackevičienės atminimui - 50 CAD.

ŠILALĖ. Advokatas Aleksandras Račinskas ir matininkas Stanislovas Račinskas gyveno su šeimomis savo ūkiuose. Aleksandras- prie Šilalės, o Stanislovas- Šilalės valsč. Didkiemio kaime. Aleksandro 5 asmenų šeimą į Komiją ištremė 1941m. birželio 14d. Į Lietuvą grįžo tik du. Kiti tremtyje mirė.

1948m. Irkutsko srityje atsidūrė Stanislovo Račinsko šeima. Stanislovas ir jo žmona ten mirė. Du jų sūnūs, grįžę į Lietuvą, tapo mokslų daktarais- Algirdas geografijos, o Vladas-technikos mokslų.

Aleksandro Račinsko duktė Halina Račinskaitė, grįžusi į Lietuvą, baigė pedagoginių institutų, dirbo Vilniaus mokyklose. Kadangi švietimo darbe tremtiniai buvo nepageidaujami, Halina Račinskaitė išvyko į Leningradą. Ten baigusi aspirantūrą, dirbo Leningrade universitete. Pedagogikos mokslų daktarė Halina Račinskaitė, prasidėjus atgimimui, grįžo į Lietuvą, dirbo Šilalės vidurinėje mokykloje (dabar S.Gaudiešiaus). Ji kartu su savo pusbroliais Algirdu ir Vladu Račinskais Šilalėje prie buvusios KGB būstinės pastatė kančią atrinimo kryžių.

Birželio 12d. ši kryžių pašventinio buvęs Komijos lagerių kalnys Šilalės klebonas Antanas Ivanauskas. Jis kalbėjo apie Račinsko šeimos kančias, patirtas tremtyje, ir padėkojo už tremtinį atminimo jamžinimą. Taip pat dėkojo Tėvynės Sajungos Šilalės skyriaus vicepirmininkė Zita Lazdauskienė, LPKTS Šilalės skyriaus pirmininkas K.Balčiūnas. Iškilmėse giedojo Šilalės bažnyčios choras.

Kęstutis BALČIŪNAS

KREKENAVA. Krekenavos kultūros namų direktorė J.Pranckūnienė Gedulo ir Vilties dieną su etnografiniu ansambliu (vad. A.Bačiūnienė) surengė gedulingą koncertą. Vidurinėje mokykloje prie atminimo lentos pirmajai Krekenavos represijų aukai- pirmokeliui Vygandui Repšiui, mirusiam Altaicus miškuose, degė žvakės, žydejo gėlės. Tuo pasirūpino mokytoja S.Malinauskienė.

Po tylos minutės ansamblis padainavo tremtinų dainų, S.Nedzviejiūnienė, J.Pranckūnienė padeklamavo eilėraščių. Tremtiniai B.Blažys, J.Krikščiūnaitė prisiminė tremties baimus, kelionę gyvuliniuose vagonus, kur net vaikams trūko vandens. (O dabar skelbiami dokumentai, kad trémimų nebuvoti iškélé liaudies priešus keleiviniuose vagonus, vaikams davé šviežio pieno, visiems- pinigu, "keleivius" lydėjo gydytoja...) J.Krikščiūnaitė į tremtį buvo išsivežusi žinojmo kanklių meistro krekenaviškio S.Rudžio drožtas kankles. Ir dabar tomis kanklėmis paskambino, padainavo. Klebonas P.Budriūnas priminė tremtinį patirtas kančias.

Vincas STEPONAVIČIUS

Norintieji įstoti į Baltijos vienybės (Baltic Unity) Lietuvos organizaciją galiausiai krepšis po darbo tel. Kau- ne: 263485 (Vytautas Nezga- da, Alfredas Smalys), 725910 (Kazimieras Paulukas).

ILSEKITĖS RAMYBĖJE

Emilija Ratkelienė- Stankevičienė

1921 - 1994

Ligos palaužta, rugpjūčio 4d. mirė Emilija Ratkelienė-Stankevičienė. Vaikai neteko rūpestingos motinos, artimieji- brangaus žmogaus, Tėvynė- ištakmos patriotes, o Lietuvos kovų ir kančių istorija- dar vieno iki galo naperskaityto puslapio.

Emilija Taukinaitė ištakėjo už Albino Ratkelio 1943m. Kitais metais vyras tapo vienu iš "Tauro" partizanų apygardos ikūrejų. Nuo pat partizaninio judėjimo pradžios velionė buvo aktyvi ryšininkė ir rėmėja. Rūpinosi kovotojų uniformomis, parūpindavo popieriaus pogrindžio laikraščiams, platino juos. Augino dvi dukreles ir nuolatos persekiojama slapstėsi. Dukrelė Linutė kartu su vyro tėvais buvo išvežta į Sibirą. Mergytė ir jos senelis mirė tremtyje. Nėščiai Emilija kartu su kitomis dvemis seserimis suėmė 1947m. vasario 20d. Tais pačiais metais spalio 25d. išduotas žuvo vyras Albinas- Vytauto rinktinės žvalgybos viršininkas, partizanų vyr.leitenantas, sl.Oželis. Kalejime gimė sūnus Gintas. Dveju metu berniuką paėmė auginti kalnės tėvai. Emilija pateko į Intos lagerius. Iškentusi nelaisvės vargus ir pažeminimus, 1955m. grįžo į gimtąjį kraštą. Ištakėjo antru kartu. Naujoje santuokoje pagimdė ir išaugino dar keturis vaikus. Tevynės atgimimą sutiko su džiaugsmu ir didele viiltimi.

Tebūnie jai lengva Tėvynės žemelė.

TREMINTINYS

Vyr. redaktorė Vanda Poderytė

1994m. rugpjūčio 12 d. Nr. 18 (123). SL289
Mūsi, adresas: Laisvės al. 39, 3000 Kaunas,Kaina 45 ct
tel. 223508

Maketavo Rasa Černeviciūtė. Spaudino valst. "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr.25, Kaunas. Ofsetinė spauda, 2 sp. lankai. Tiražas 6000. Užs. Nr. 2783

"Tremtinio" laikraštyje dažniausiai spausdinamos archyvinės nuotraukos, todėl spaustuvei dėl jų kokybės pretenzijų neturime